პროლეტარელებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს და მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

№ 228 (20269) | კვირა, 2 ოქტომბერი, 1988 წელი. | ფასი 3 კაპ.

გუშინ მოსკოვში, კრემლის დიდ სასახლეში გაიმართა სსრ კავშირის მე-11 მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესია.

სესიამ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ აირჩია სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი

მ. ს. გორბაჩოვი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესია

1 **ოქტომბერს** 12 საათზე კრემლის დიდ სასახლეში მუშაობა დაიწყო სსრ კავშირის მეთერთმეტე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესიამ. იგი გაიხსნა კავშირის საბჭოს და ეროვნებათა საბჭოს გაერთიანებული სხდომით.

დამსწრენი ტაშით შეხვდნენ აპხანაგებს **მ. ს. გორბაჩოვს, ვ. ი. ვოროტნიკოვს, ლ. ნ. ზაიკოვს, ა. ნ. იაკოვლევს, ი. კ. ლიგაჩოვს, ვ. ა. მედვედევს, ვ. პ. ნიკონოვს, ნ. ი. რიჟკოვს, ნ. ნ. სლიუნკოვს, ე. ა. შევარდნაძეს, ვ. ვ. შჩერბიცკის, ვ. მ. ჩებრიკოვს, ა. პ. ბირიუკოვს, ა. ვ. ვლასოვს, დ. ტ. იაზოვს, ა. ი. লুকიანოვს, ი. დ. სასლიუკოვს, ვ. პ. რაზუმოვსკის, ა. ფ. ხოლოდოვს, ნ. ვ. ტალიზინს, ო. დ. ბაკლანოვს.**

სხდომას უძღვებოდა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს კავშირის საბჭოს თავმჯდომარე **ი. ნ. ხრისტორადნოვი.**

სესიის დღის წესრიგში შეტანილია შემდეგი საკითხები:

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის შესახებ. საკითხი შემოაქვთ სკკპ ცენტრალურ კომიტეტსა და სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის შესახებ. საკითხი შემოაქვთ სკკპ ცენტრალურ კომიტეტსა და სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს.

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს შემადგენლობაში ცვლილებათა შესახებ. საკითხი შემოაქვს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს.

შუადგა რა დღის წესრიგის პირველი საკითხის განხილვას, თავმჯდომარემ განაცხადა, რომ ა. ა. გრომიკომ მოგვმართა თხოვნით გავთავისუფლოთ იგი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოვალეობისაგან პენსიაზე გასვლასთან დაკავშირებით.

სიტყვა ეძლევა **ა. ა. გრომიკოს.**

სურათზე: სხდომის დროს.

დეპუტატ ა. ა. გრომიკოს გამოსვლა

ამხანაგო დეპუტატებო!

უწინარესად მინდა მადლობა მოვახსენო სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივანს მ. ს. გორბაჩოვს ყოველივე ამისათვის, რაც მან თქვა გუშინ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმზე ჩვენს შესახებ. ჩემი მუშაობის, კეთილოდ, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ მუშაობის შეფასებისათვის.

ასაკის გამო პენსიაზე გასვლის შესახებ ჩემს თხოვნას პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა მხარი დაუჭირა.

რა მინდა გითხრათ კიდევ.

კაცმა რომ თქვას, ჩემი მუშაობა კარგად არის ცნობილი. თითქმის ყოველთვის, მას შემდეგ, რაც დიპლომატიურ სამსახურში დამნიშნეს, ამ მუშაობას ყველა ხედავდა. იგი ნახევარ საუკუნეს გაგრძელდა.

დიდად მადლობელი ვარ თქვენი, ამხანაგო დეპუტატებო, დიადი გარდაქმნის ამ პირველ წლებში ერთობლივი შრომისათვის.

მთელი ჩვენი ხალხი, კომუნისტების პარტია გრანდიოზულ გეგმებს აზორკეცებენს, ახალი ამოცანები დგება ხალხის რჩეულთა დეპუტატთა წინაშე. პოლიტიკური სისტემის სრულყოფასა და სოციალისტური სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნის დამთავრებას უდიდესი ძალისხმევა დასჭირდება. მაგრამ კომუნისტების პარტიას, მის ცენტრალურ კომიტეტს მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი შეასრულონ ქვეყნის განვითარების გაბედული და დასაბუთებული პროგრამა.

საბჭოთა დემოკრატიის გამდიერება, საჯაროობა მძლავრი წყაროა, რომელიც საბჭოთა ადამიანებს ანიჭებს ძალას ახალი მიღწევებისათვის როგორც საშინაო საოჯახების დარგში, ისე საერთაშორისო საქმეებში მშვიდობისა ლენინური პოლიტიკის განხორციელებაში.

მწამს ჩვენი იდეებისა და ინიციატივების დიადი ძალა. ამ შრომეხით განვლო ჩვენმა ხალხმა ძნელ და ამავე დროს მგრძელი გზა დიდი ოქტომბრის შემდეგ. ჩვენ ყველამ ვიცით, რა მსხვერპლის ფასად დაგვიჯდა ეს საბჭოთა სახელმწიფოს ისტორიის სხვადასხვა ეტაპზე.

მაგრამ ჩვენმა სოციალიზმის ქვეყანამ, ვიმეორებ, სოციალიზმის ქვეყანამ არა მარტო გაუძლო ამას, მან გაუძლო, ძალები მოიკრიბა და მიიწევს წინ, მტკიცედ ადგას წინსვლის გზას.

დიახ, ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში იყო შეცდომები. ისინი კარგად არის ცნობილი, ჩვენ მათ გაბედულად ვდგავთ. ამ სამართლიანად ვამობა. მაგრამ სოციალიზმის ვარსკვლავი ჩვიდმეტი წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული შუდამ კაშკაშებდა. იგი იმისათვის აკაიფდა, რომ აღარასოდეს ჩაქრეს საბჭოების ქვეყანაში.

დღეს ხალხი ყველა საფეხურის საბჭოებისაგან მოელის წვლილს გარდაქმნაში. წვლილს, რომელიც შეეფერება იმ დიდებულ გეგმებს, პარტიამ რომ დაგვისახა.

წარსულის გამოცდილება მოწმობს, რომ ქვეყნის წინაშე, ჩვენი ლენინური პარტიის წინაშე დასახული დიადი საქმეების გადასაწყვეტად საჭიროა არა მარტო ნათელი გონება და ბუმბერაზული მხარბეჭი, არამედ მისი რიგების ერთიანობაც.

ეს დამატიცა მთელმა ჩვენმა ოქტომბრის შემდგომმა ისტორიამ. პარტიის რიგების ერთიანობა, ხალხთან მისი ერთიანობა ფუძეიღებია ჩვენს წინაშე მდგომი სერიოზული ამოცანების გადასაწყვეტად, იგი პაერივით სჭირდება ადამიანს.

ჩვენ გვაქვს ასეთი ერთიანობა, კეთილდღეს, ცენტრალურ კომიტეტსა და მის პოლიტბიუროში.

თვალს რომ ვავლებ ჩვენს ფიადი ქვეყანას, მინდა გაგიზაროთ გრძნობა, რომელსაც მოდამ განვიცდი, — ეს არის ხვალინდელი დღის რწმენა. რა მანიჭებს ამ რწმენას?

პირველი, ჩვენს ქვეყანაში ცხოვრობს შესანიშნავი ხალხი, რომელსაც ძალუძს ურთიერთი ამოცანების გადაწყვეტა.

მეორე, ჩვენ გვაკვს ბრძენი და ზორსმჭვრეტელი პარტია, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ხალხთან.

მესამე, ჩვენ გვაკვს ხელმძღვანელობა, რომელსაც ხელეწიფება გადაწყვეტოს დიადი ამოცანები, ქვეყნის წინაშე რომ დადგა საბჭოთა საზოგადოების განვითარების ახალ გარდატეხ ეტაპზე და საერთაშორისო ვითარების განვითარების ახალ ეტაპზე.

პარტია და ქვეყანა სხვა მოძმე პარტიებთან და ქვეყნებთან ერთად განაგრძობენ დაუეჭრელ ბრძოლას ხალხთა მშვიდობისათვის. ეს არის ჩვენი მთავარი საქმე, ჩვენი, ჩვენი შვილებისა და შვილიშვილების ცხოვრების აზრი.

გმადლობთ, ამხანაგო დეპუტატებო, ნებისმიერი, რომელსაც მიწვევდით. ამ ნდობას მე დიდად ვიფასებდი და ვიფასებ. (**ტაში**).

• • •

30 სექტემბერს გამართული სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და ორივე პალატის უზუცესთა საბჭოების წინადადებით დეპუტატები იღებენ დადგენილებას დაადგინოთ ა. ა. გრომიკოს ოხოვნა პენსიაზე გასვლასთან დაკავშირებით სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოვალეობისაგან მისი განთავისუფლების შესახებ.

სიტყვა ეძლევა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრს, ცენტრალური კომიტეტის მდივანს, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის წევრს **ლ. ნ. ზაიკოვს.**

დეპუტატ ლ. ნ. ზაიკოვის გამოსვლა

ამხანაგო დეპუტატებო!

გუშინ გამართულმა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა განიხილა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი მიხეილ სერგის ძე გორბაჩოვი. (**ტაში**).

ამხანაგებო! ასეთი გადაწყვეტილების მიღებისას ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი ხელმძღვანელობდა ნამდვილი, სახალხო ხელისუფლების, კონსტიტუციის ლენინური პრინციპებით.

XIX საკავშირო პარტიული კონფერენციის გადაწყვეტილებათა შესაბამისად ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა წინადადება შეიმუშავა, რეკომენდაცია მისცეს ამ სესიას აირჩიოს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარედ მუშაობის შეფასებისათვის.

ასაკის გამო პენსიაზე გასვლის შესახებ ჩემს თხოვნას პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა მხარი დაუჭირა.

რა მინდა გითხრათ კიდევ.

კაცმა რომ თქვას, ჩემი მუშაობა კარგად არის ცნობილი. თითქმის ყოველთვის, მას შემდეგ, რაც დიპლომატიურ სამსახურში დამნიშნეს, ამ მუშაობას ყველა ხედავდა. იგი ნახევარ საუკუნეს გაგრძელდა.

დიდად მადლობელი ვარ თქვენი, ამხანაგო დეპუტატებო, დიადი გარდაქმნის ამ პირველ წლებში ერთობლივი შრომისათვის.

მთელი ჩვენი ხალხი, კომუნისტების პარტია გრანდიოზულ გეგმებს აზორკეცებენ, ახალი ამოცანები დგება ხალხის რჩეულთა დეპუტატთა წინაშე. პოლიტიკური სისტემის სრულყოფასა და სოციალისტური სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნის დამთავრებას უდიდესი ძალისხმევა დასჭირდება. მაგრამ კომუნისტების პარტიას, მის ცენტრალურ კომიტეტს მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი შეასრულონ ქვეყნის განვითარების გაბედული და დასაბუთებული პროგრამა.

საბჭოთა დემოკრატიის გამდიერება, საჯაროობა მძლავრი წყაროა, რომელიც საბჭოთა ადამიანებს ანიჭებს ძალას ახალი მიღწევებისათვის როგორც საშინაო საოჯახების დარგში, ისე საერთაშორისო საქმეებში მშვიდობისა ლენინური პოლიტიკის განხორციელებაში.

მწამს ჩვენი იდეებისა და ინიციატივების დიადი ძალა. ამ შრომეხით განვლო ჩვენმა ხალხმა ძნელ და ამავე დროს მგრძელი გზა დიდი ოქტომბრის შემდეგ. ჩვენ ყველამ ვიცით, რა მსხვერპლის ფასად დაგვიჯდა ეს საბჭოთა სახელმწიფოს ისტორიის სხვადასხვა ეტაპზე.

მაგრამ ჩვენმა სოციალიზმის ქვეყანამ, ვიმეორებ, სოციალიზმის ქვეყანამ არა მარტო გაუძლო ამას, მან გაუძლო, ძალები მოიკრიბა და მიიწევს წინ, მტკიცედ ადგას წინსვლის გზას.

დიახ, ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში იყო შეცდომები. ისინი კარგად არის ცნობილი, ჩვენ მათ გაბედულად ვდგავთ. ამ სამართლიანად ვამობა. მაგრამ სოციალიზმის ვარსკვლავი ჩვიდმეტი წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული შუდამ კაშკაშებდა. იგი იმისათვის აკაიფდა, რომ აღარასოდეს ჩაქრეს საბჭოების ქვეყანაში.

დღეს ხალხი ყველა საფეხურის საბჭოებისაგან მოელის წვლილს გარდაქმნაში. წვლილს, რომელიც შეეფერება იმ დიდებულ გეგმებს, პარტიამ რომ დაგვისახა.

წარსულის გამოცდილება მოწმობს, რომ ქვეყნის წინაშე, ჩვენი ლენინური პარტიის წინაშე დასახული დიადი საქმეების გადასაწყვეტად საჭიროა არა მარტო ნათელი გონება და ბუმბერაზული მხარბეჭი, არამედ მისი რიგების ერთიანობაც.

ეს დამატიცა მთელმა ჩვენმა ოქტომბრის შემდგომმა ისტორიამ. პარტიის რიგების ერთიანობა, ხალხთან მისი ერთიანობა ფუძეიღებია ჩვენს წინაშე მდგომი სერიოზული ამოცანების გადასაწყვეტად, იგი პაერივით სჭირდება ადამიანს.

ჩვენ გვაკვს ასეთი ერთიანობა, კეთილდღეს, ცენტრალურ კომიტეტსა და მის პოლიტბიუროში.

თვალს რომ ვავლებ ჩვენს დიადი ქვეყანას, მინდა გაგიზაროთ გრძნობა, რომელსაც მოდამ განვიცდი, — ეს არის ხვალინდელი დღის რწმენა. რა მანიჭებს ამ რწმენას?

პირველი, ჩვენს ქვეყანაში ცხოვრობს შესანიშნავი ხალხი, რომელსაც ძალუძს ურთიერთი ამოცანების გადაწყვეტა.

მეორე, ჩვენ გვაკვს ბრძენი და ზორსმჭვრეტელი პარტია, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ხალხთან.

მესამე, ჩვენ გვაკვს ხელმძღვანელობა, რომელსაც ხელეწიფება გადაწყვეტოს დიადი ამოცანები, ქვეყნის წინაშე რომ დადგა საბჭოთა საზოგადოების განვითარების ახალ გარდატეხ ეტაპზე და საერთაშორისო ვითარების განვითარების ახალ ეტაპზე.

პარტია და ქვეყანა სხვა მოძმე პარტიებთან და ქვეყნებთან ერთად განაგრძობენ დაუეჭრელ ბრძოლას ხალხთა მშვიდობისათვის. ეს არის ჩვენი მთავარი საქმე, ჩვენი, ჩვენი შვილებისა და შვილიშვილების ცხოვრების აზრი.

გმადლობთ, ამხანაგო დეპუტატებო, ნებისმიერი, რომელსაც მიწვევდით. ამ ნდობას მე დიდად ვიფასებდი და ვიფასებ. (**ტაში**).

• • •

ჩვენი სახელმწიფოს მეთაურის პოსტზე ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი არჩეული შეესაბამება ქვეყნის უზენაეს ინტერესებს. ჩვენ უნდა განვამტკიცოთ საბჭოების სრულფასოვნობა პარტიის ავტორიტეტით და ამით გავზარდოთ ჩვენი პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონირების ეფექტიანობა, რათა კიდევ უფრო წარმატებით შეეასრულოთ გარდაქმნისა და ქვეყნის სოციალისტური განახლების, მსოფლიო ასპარეზზე ახალი აზროვნების პოლიტიკის მასშტაბური ამოცანები.

პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და ორივე პალატის უზუცესთა საბჭოების ფაფალთან ერთად ჩვენ ეფექტიანობა, რათა კიდევ უფრო ეფექტურად ებრძოლონ ნეიტრალიზმის, ბიუროკრატიზმის, ეგოიზმის, ეკონომიკურ ბიზნესის, ეროვნული ეგოიზმის, ეროვნული ბოროტებისა, ეროვნული ბოროტებისა, ეროვნული ბოროტებისა

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესია

(დასასრული)

საბჭოების როლის გაძლიერებისათვის, ჩვენ, რასაკვირველია, უნდა გამოვიყენოთ ჩვენი ქვეყნის უმაღლესი საბჭოს და ყველა საბჭოს მიერ შეძენილი დიდი გამოცდილება. ამასთანავე უმნიშვნელოდ უნდა ვნერგავდეთ ახალ ფორმებს, რომლებსაც გარდაქმნა მოითხოვს. ძველი არსებულათ აქ ვერაფერს გავხდებით. დღეს სხვა დროა, სხვა პირობები, ახალი, უფრო მოცულობითი ამოცანები.

სამნიო პოლიტიკის უმნიშვნელოვანეს საკითხთა გადაჭრასთან ერთად, უეჭველია, გაიზრდება ქვეყნის ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოს აქტიურობა საბჭოთა საგარეო პოლიტიკის განხორციელებაში. მან ამ ბოლო წლებში დინამიკური, შეტეორი ხასიათი შეიძინა.

ჩვენი კურსი საერთაშორისო საქმეებში ნათელია. ეს არის ბირთვული კატასტროფის საფრთხის თავიდან აცილების, საერთაშორისო ურთიერთობის ნორმალიზაციის, მსოფლიოს ქვეყნებსა და ხალხებს შორის თანასწორუფლებიანი და ურთიერთხელსაყარელი კავშირურთიერთობის მოგვარების, სულ სხვადასხვა სფეროში ფართო თანამშრომლობის, თითეული ხალხისათვის თავისი ბედის თავისუფალი არჩევის უფლებას უზრუნველყოფის კურსი. მას მხურვალედ იწონებს საბჭოთა ხალხი, მხარს უჭერენ სოციალისტური მეგობრები, სულ უფრო მეტი გაგებით ეკიდებიან საერთაშორისო საზოგადოებრიობის ფართო წრეები, და მას უკვე მოაქეს თავისი ნაყოფი.

ჩვენ კვლავაც განუზრახულ გაგანახორციელებთ ამ კურსს. და აქ საბჭოთა საგარეო პოლიტიკის განხორციელებაში უაღრესად დიდია უმაღლესი საბჭოს, მისი პრეზიდიუმისა და მუდმივი კომისიების, სპპარლამენტო ჯგუფის როლი.

ამხანაგებო! გუშინ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმზე დამსაზურებისამებრ შეფასდა ა. ა. გრომიკოს მრავალი წლის მუშაობა ყველა პოსტზე, რომელსაც მას პარტია და საბჭოთა სახელმწიფო ანდობდნენ ზოლმე.

ვფიქრობ, გამოვხატავ ყველა დეპუტატის აზრს, თუ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს სახელით გულითად მადლობას მოვახსენებ ანდრეი ანდრეიას ძეს ხალხისა და ქვეყნის საკეთილდღეოდ მისი დაუეხრომელი მუშაობისათვის. (ტაში).

ამხანაგო დეპუტატებო!

როგორც მოგეხსენებათ, პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ბლენუმმა მხარი დაუჭირა პეტრე ნილის ძე დემიჩევის თხოვნას პენსიაზე გასვლასთან დაკავშირებით სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველი მოადგილეს მოვალეობისაგან მისი განთავისუფლების შესახებ.

სკკპ ცენტრალურ კომიტეტს, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს, კავშირის საბჭოს და ეროვნებათა საბჭოს უხუცესთა საბჭოებს ეს საკითხი შემოაქვთ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატთა განსახილველად.

ამავე დროს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა რეკომენდაცია მოგვცა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველ მოადგილედ ვვარჩიოთ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატი, უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი ანატოლი ივანეს ძე ლუკიანოვი.

ამხანაგი ა. ი. ლუკიანოვი, რუსი, 1955 წლიდან პარტიის წევრი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორია. დიდხანს მუშაობდა სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოში და უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმში, იყო პრეზიდიუმის სამდივნოს უფროსი, აქტიურად მონაწილეობდა სსრ კავშირის კონსტიტუციის პროექტისა და სხვა კანონპროექტების მომზადებაში. 1976-1977 წლებში, შემდეგ კი 1983 წლიდან მუშაობს პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში. 1987 წლის არჩეული იყო სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივნად. განაგებდა სახელმწიფოებრიობის, დემოკრატიისა და კანონიერების განვითარების საკითხებს.

თქვენს განსახილველად შემოგიტანენ წინადადება ვვარჩიოთ დეპუტატი ა. ი. ლუკიანოვი სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველ მოადგილედ.

დასასრულ, ამხანაგებო, მინდა ერთხელ კიდევ გულითადი მადლობა მოგახსენოთ ნდობისათვის. მუშაობაში თქვენი მხარდაჭერის იმედი მაქვს.

(ხანგრძლივი ტაში).

• • •

მტკიცდება წინადადება სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდუმის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის მოვალეობისაგან პენსიაზე გასვლის გამო პ. ნ. დემიჩევის განთავისუფლების შესახებ.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის პირველ მოადგილედ ერთმპად ირჩევენ ლუკიანოვ ანატოლი ივანეს ძე ლუკიანოვს.

დეპუტატ ნ. ი. რიჟკოვის გამოსვლა

ამხანაგო დეპუტატებო!

გარდაქმნის, პოლიტიკური სისტემის რეფორმის დროს იბრდება სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს როლი და პასუხისმგებლობა ქვეყნის წინაშე მდგომი ამოცანების გადაწყვეტაში. ბუნებრივია, იქნება იმის საჭიროება, რომ უფრო რაციონალურად განაწილდეს ხელმძღვანელი კადრები სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოში და მის პრეზიდიუმში.

ამასთან დაკავშირებით ნება მიბოძეთ განსახილველად წარმოგიდგინოთ წინადადებები მთავრობის შემადგენლობაში ზოგიერთი ცვლილების შეტანის შესახებ.

1. ამხ. ალექსი კონსტანტინეს ძე ანტონოვმა, რომელიც სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეა, შემოიტანა განცხადება ასაკის გამო პენსიაზე გადაყვანის შესახებ. სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს შესაძლებლად მიიჩნია ამ თხოვნის დაკმაყოფილება. მინდა აღვნიშნო, რომ ალექსი კონსტანტინეს ძე დღ მუშაობას ეწევოდა სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის პოსტზე, დიდ ძალასა და ენერგიას ამბარდა აგრეთვე ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოში ჩვენი ქვეყნის მუდმივი წარმომადგენლის საქმიანობას.

სსრ კავშირის უმაღლეს საბჭოში შემოგვაქვს წინადადება გადათავისუფლდეს ამხ. ა. კ. ანტონოვი სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის მოვალეობისაგან პენსიაზე გასვლის გამო. ამასთან დასახელია აგრეთვე ამხ. ა. კ. ანტონოვის დადგენილი წესით განთავისუფლება ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოში სსრ კავშირის მუდმივი წარმომადგენლის მოვალეობისაგან.

2. სოციალისტური თანამეგობრობის სხვა ქვეყნებთან საბჭოთა კავშირის ეკონომიური და მეცნიერულ-ტექნიკური თანამშრომლობის მნიშვნელობის, აგრეთვე იმ ახალი მოთხოვნების გათვალისწინებით, რომლებსაც პარტიის ცენტრალური კომიტეტი და მთავრობა აყენებენ სოციალისტური ეკონომიური ინტეგრაციის დაჩქარებისა და გაღრმავების საკითხებასთან დაკავშირებით, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს მიზანშეწონილად მიიჩნია გამოიყენოს ამხ. ნიკოლაზ ვლადიმერის ძე ტალიზინის გამოცდილება ამ დარგში და დანიშნოს იგი სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ, ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოში სსრ კავშირის მუდმივ წარმომადგენლად და გათავისუფლოს იგი სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის, აგრეთვე სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს სოციალური განვითარების ბიუროს თავმჯდომარის მოვალეობისაგან.

3. წინადადებას ვაყენებთ სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ, რომლის გამგებლობაშიც იქნება სოციალურ-კულტურული სფეროს საკითხები, დაინიშნოს ამხ. ალექსანდრა პაველს ასული ბირიუკოვა. მსუბუქ მრეწველობაში, საკავშირო პროფსაბჭოსა და ბოლო ორ წლების მანძილზე პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში მისი მუშაობის გამოცდილება სასარგებლო იქნება ამხანაგ ა. ა. ბირიუკოვას მიერ ჩვენი პოლიტიკის ამ დიდმნიშვნელოვანი მიმართულებით ახალი მოვალეობის შესრულების დროსაც. არანაკლებ მნიშვნელოვანია ისიც, რომ სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს ხელმძღვანელობაში წარმოდგენილი იყოს ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის ქალთა ნაწილიც.

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილეთა კანდიდატურების თაობაზე ამ წინადადებების სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღების დროს გათვალისწინებულია აგრეთვე დამტკიცდეს დადგენილი წესით ამხ. ნ. ვ. ტალიზინის სსრ კავშირის მუდმივ წარმომადგენლად ეკონომიკური ურთიერთდახმარების საბჭოში, ხოლო ამხ. ა. პ. ბირიუკოვა — სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს სოციალური განვითარების ბიუროს თავმჯდომარედ და განთავისუფლდეს ამ მოვალეობისაგან ამხ. ნ. ვ. ტალიზინი.

4. ამხ. ვიქტორ მიხეილის ძე ჩებრიკოვის სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივნად არჩევის გამო შემოგვაქვს წინადადება დაინიშნოს სსრ კავშირის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარედ ამ კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილედ ამ შეიბოს.

სსრ კავშირის უმაღლეს საბჭოს ვთხოვ განახილოს შემოტანილი წინადადებები.

• • •

დეპუტატები იღებენ წინადადებას სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის მოვალეობისაგან ა. კ. ანტონოვის განთავისუფლების შესახებ.

მტკიცდება წინადადება სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატის, დეპუტატ ნიკოლაზ ვლადიმერის ძე ტალიზინის სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ დანიშვნის და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის მოვალეობისაგან მისი განთავისუფლების შესახებ.

იღებენ წინადადებას სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის კანდიდატის, დეპუტატ ალექსანდრა პაველს ასულ ბირიუკოვას სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ დანიშვნის შესახებ.

დეპუტატები იღებენ წინადადებას სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრობის, ცენტრალური კომიტეტის მდივნის, დეპუტატ ვ. მ. ჩებრიკოვის სსრ კავშირის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარედ დანიშვნის შესახებ.

დეპუტატები გადადიან სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს შემადგენლობაში ცვლილებათა შეტანის საკითხის განხილვაზე.

სიტყვა ეძლევა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრს, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს დეპუტატ ნ. ი. რიჟკოვს.

დედის გზით

თამარ ცაბარაძეს 1974 წელს დაამთავრა თბილისის 147-ე სკოლა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე განაგრძო სწავლა. ხუთი წლის შემდეგ იგი უმაღლესი განათლების დიპლომით მშობლიურ სკოლას დაუბრუნდა. მალე მოიხვეჭა ერუდირებული, მცოდნე პედაგოგისა და აღმზრდელის სახელი და ფოწინავეთა შორის დაიმკვიდრა ადგილი.

შვილმა დედის გზა განაგრძო — ელენე თარხნიშვილი 80 წელწადი ასწავლიდა ფრანგულ ენას ამ სკოლაში.

ხუთაოზე: თბილისის 147-ე სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი თამარ ცაბარელი.

გ. სოლომონიშვილის ფოტო.

თბილისი სკოლა და გარდაქმნა

უკანასკნელ ხანს მთელი რიგი პრინციპული ხასიათის დოკუმენტები გამოქვეყნდა ჩვენს ქვეყანაში ეკონომიკის სისტემის გარდაქმნის უზრუნველყოფის მიზნით. დიდი აქტიურობაა პუბლიცისტიკაში, სასკოლო თემატიკას მნიშვნელოვან ადგილსა და ყურადღებას უთმობენ ტელევიზია და რადიო. თითქოს ყინული ცოცხრა, მაგრამ აი, ახლა ეწერ ამ წერილს და არ მტოვებს უკმაროსობისა და დაუკმაყოფილებლობის გრძნობა — მე ჯერ-ჯერობით ზეწოლად მეპარება ეჭვი, რომ სკოლაში გარდაქმნა სწრაფად განხორციელდება.

დავიწყოთ იქიდან, რომ რაც არ უნდა იდეალურად ვითვალისწინოთ, თუკი პრაქტიკა გვერდზე დგგრჩა, ჩვენი საქმიანობა ფუჭი აღმოჩნდება. მთავარი მხოლოდ ის კი არის, რა უნდა გარდაგაქმნათ და როგორ სკოლაში, არამედ ისიც, თუ ვინ განახორციელებს ყველაფერ ამას.

სანამ ჩვენი სკოლები შესაბამისი კადრებით უზრუნველყოფილნი არ არიან, მანამდე სკოლის გარდაქმნაზე საუბარი ფუჭია. მიუხედავად ამისა, რომ ჩვენ ყველას გულსაგები საუბრის საშუალება მოგვეცა, ინერციის ძალა იმდენად დიდი აღმოჩნდა, რომ სიმართლეს ძალიან ხშირად ბოლომდე ვერ ვამბობთ. მე თვითონ ძალიან ბეჯერჯერ განმიცხადებია, რომ ჩვენს განათლების სისტემაში ძირითადად მეოდნე, პატიოსანი, შრომისმოყვარე და ბავშვებზე თავგადაკლული მასწავლებლები არიან-მეთქი. მაგრამ ვეკანან-მეთქი ისეთებიც, რომლებიც... და ასე შემდეგ. რა თქმა უნდა, ეს კომპრომისული განცხადება იყო, თუმცა ამის გულისთვისაც კი (როგორ ბედავ და მასწავლებლს შეურაცხყოფას აყენებო!) რამდენიმე არასასამოვნო შენიშვნის მოსმენა მომიდა. ახლა პირდაპირ უნდა განვაცხადო („...თუ გინდა თავი მომკრაო, ტანი გახდეს გასამერად"), რომ ჩვენს სკოლებში საკადრო მდგომარეობა კრიზისულია. კარგად მესმის, რომ ძნელია 80000 გოგგბაშვილი და სუხომლინსკეი ვეკავდეს, მაგრამ რაღაც ზღვარი ხომ უნდა არსებობდეს. „ერის მომავალი" სასხვათაშორისოდ სათქველი სიტყვები რომ არ არის, ყველას კარგად მოეხსენება. ჩვენ ვფიქრობთ ახალ პროგრამებზე, ახალ სახელმძღვანელოებზე, ახალ ინსტრუქციებზე, სწავლებისა და აღზრდის ახალ სისტემებზე და თითქოს გვერდზე გვრჩება მასწავლებელი, რომელმაც ყველაფერი ეს სკოლაში უნდა მიიტანოს და სული ჩაბეროს კონკრეტულ საქმიანობით. არადა ყველაფერს ისეთი პირი უჭირს, რომ ჩვენ უნდა ვაკეთოთ თვისებრივად ახალი საქმეები „თვისებრივად ძველი" ადამიანებით. მავანი იტყვის, რომ საკითხს ძალიან მწვავედ ვაყენებ, რომ არ შეიძლება ასე ლაპარაკი დიდი ტრადიციების მქონე ჩვენი სკოლის ძველ კადრებზე, რომელთაც არაერთი თვალსაჩინო მოქალაქე აღუზარდეს სამშობლოს და ა. შ.

უნდა ვთქვა, რომ საუბარია არა ადამიანთა, ან თუნდაც მათ წარსულ დამსახურებათა უარყოფაზე, არამედ უკვე თვისებრივად მოძველებულ დამოკიდებულებაზე პედაგოგიურ საქმიანობასთან. ისიც უნდა ითქვას, რომ თავისთავად 40 წელიწადი რომ ისწავლო სკოლაში, ეს დამსახურებად ვერ ჩაითვლება, იმიტომ, რომ შესაძლოა ეს 40 წელიწადი ცუდად ასწავლო ბავშვებს და თანელი თაობების სული დაამახინჯო. გარდა ამისა, მშვენიერ მოქალაქეებს ზრდიდნენ პლატონის აკადემიასა და არისტოტელეს პერიპატეტიკულ სკოლაში, მაგრამ, იმედია, არავინ დაიწყებს მტკიცებას, რომ მათი ალმზრდელობითი და განმანათლებლური სისტემა ერთადერთი სწორი სისტემა. ცხოვრება წინ მიდის, ყველაფერი იცვლება და ბუნებრივია, სკოლა არ უნდა ჩამორჩეს ამ მდინარებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს აღზრდის შვილიერ მოქალაქეებს, ოღონდ... გუშინდელი დღისთვის; გუშინ კი, როგორც არაერთხელ აღინიშნა, ვერ გვქონდა სახარბიელოდ საქმე.

საჭიროა მასწავლებელთა, საერთოდ, განათლების დარგის მუშაკთა, ახალი დიდი ტალღის მოსვლა სკოლაში. საჭირონი არიან ადამიანები, რომლებიც ენერგიულად მოჰკიდებენ ხელს გარდაქმნას, რომელთა აზორნებაა არ იქნება დაშტამპული სტერეოტიპებით, რომლებიც იმოქმედებენ საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე და არა პრინციპით — „ვინძლო რამე არ მოხდეს".

მეორე საკითხი, რასთან დაკავშირებითაც მსურდა რამდენიმე სიტყვა მეთქვა, არის ის, რასაც, ეროვნულ ცნობიერებას სამშობლოდ ეძახ. ენა ზომ მხოლოდ კომუნიკაციის საშუალება არ არის, პირობითად, განათლების სისტემის პლურალიზმს დავარქმევდი. ჩვენ, საერთოდ, გვჩვევია ერთი ვულგარულობიდან მეორეში გადაგარდნა. დაკვლევთ თუ არა ძველ ერთფეროვნებას, თითქოს აუცილებლად უნდა მოვძებნოთ ახალი. იქნებ დრო ვიღაცართო, რომ შესაძლებელია არსებობდეს სწავლებისა და აღზრდის არაერთი სწორი და მიზანშეწონილი სისტემა. განა ცხადი არ უნდა იყოს, რომ როგორც პირველნებანი არ არიან ერთგვაროვანნი, ისე მათი (მხედველობაში პედაგოგები მყავანან) დიდაქტიკური კონცეფციებიც განსხვავებული იქნება? სხვა საქმეა, რომ ზოგიერთს არამეცდ აქვს თავისი საკუთარი პედაგოგიური კონცეფცია, არამედ ხელიონად ზე შეიძლება ვერც გამბარტოს ამ სიტყვის მნიშვნელობა, მაგრამ ნუთუ აქცენტი ყოველთვის, და ყველგან ეგრეთ წოდებულ „საშუალოზე" უნდა გაკეთდეს, რის მიღმაც საკმაოდ ხშირად „საშუალოზე დაბალი" იმალება? იმიტომ ხომ არა, რომ მავან მეცნიერთან განათლების სისტემისა ამგვარ „საშუალოებზე" დაყრდნობით არ უნარლდებამ სასურველის რეალურად დასახვა?

მახსენდება ერთი მშვენიერი სანადავო წიგნი „ჭელსმინრო ცრუთა ქვეყანაში", რომელშიც ფრიად უცნაური ამბები ხდება. აქ აღწერილია ქალაქი, რომელშიც ტუალი სიმართლის რანგშია ტანილი და პირიქით. თუკი პორის მაღაზიაში შეხვალ და იტყვი: „პური მინდაო", აუცილებლად სასყორნილეში გაგიქანებენ. მაშ, როგორ უნდა მოიქცე? ს

უცხოეთი
საკრებული იუწყება
1 ოქტომბერი
ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოფელი „ქართველები“ მაკედონიის მთებში

თეთრი მზე, თეთრი ცა, თეთრ გორაკებზე ბანაობი თეთრი სახლები, ლიკის სოფელიცით რომ ეშვებიან მთის ფერდობებთან. ცხელი, საშინლად ცხელი... ეს ათენია.

დღის 12 საათზე, როდესაც მზე ზუბის წვერზე დაეკიდება, ათენი ლუმდება. დაწესებულებები წყვეტენ მუშაობას, მაღაზიები იკეტება. ხალხი ჩრდილსა და გრილ ადგილებს ეფარების თავს. ქალაქმა თითქოს ჩათვლიმა, არც ღვიძავს, არც ძინავს.

ჩემი ოთახის ფანჯარა ჰაერკონდიციონერ ჩაძირულ ქალაქს გადაყურებს. მხოლოდ ახლა, პირველად ჩემს სიცოცხლეში, ჰაერკონდიციის სიმძიმე ვიგრძენი, თითქოს სუნთქვაც ჭირს. სიცხით სავსე სივრცეში, სადღაც შორს, ჰორიზონტს ბაზს ზღვის მუქი ფერი გასდევს. ვპ შმაგ სიცხეში გიორგი ელფოთრიადისი მოვიდა ჩემს სანახავად და ახლა ორივენი ნეიბიოდან ვზიგართ ორმა საკარიანებში, ესკამთ ბერძნულ ყავას და ვაყოლებთ ყინულივით ცივ წყალს. ასეა მოგზაურობა ბერძნეთში. ლია ფანჯრებზე ნახევრად ჩამოფარებული ფარდები ჩრდილავენ ოთახს, ორპირი ქარი ოდნავ გვაგრილებს.

გიორგიმ შესანიშნავი ქართული იცის, არ დაუკიდია. ბუდაეთიში დაბადებული ქართული სკოლა დაამთავრა. ოცდაათი წელიწადია, რაც საბერძნეთში ჩამოსახლდა. უხარია ქართველად ლაპარაკი. დანანებით მეუბნება, რომ საქართველოდან აღრე ჩამოსულმა ბერძნებმა კარგად იცოდნენ ქართული ენა, მაგრამ მათგან თითქმის აღარაფერია ცოცხალი, იმ ბერძნებმა კი, რომლებიც უკანასკნელი ოცეიოდე წლის განმავლობაში ჩამოვიდნენ საქართველოდან, ქართული აღარ იციან. ამიტომ მას ქართულად მოსაუბრენიც შემოაკლდნენ. გიორგი ტკბილად ივიხენებს თბილისს, ქუთაისს, სოხუმს. განუწყვეტლივ იმეორებს, როგორ არის ჩემი საქართველო. თანაც მეუბნება: ქართული ლიტერატურაზე, საქართველოს ისტორიაზე ვარ აღზრდილი და თქვენც წარმოიდგენთ თუ რა ძვირფასია ჩემთვის საქართველო.

გიორგი პონტოელი ბერძენია, ზოგჯერ თავის თავს რომეის ანუ ბიზანტიელს ეძახის. რამდენს ვსწავლობთ და მაინც რა ბნელი რამ არის ეს ისტორია! ბიზანტიელები ხომ „ნათესავეთ“ სხვადასხვანი იყვნენ. რომეი ბრიგოდ ბაკურიანი „ნათესავეთ“ ქართველი იყო. გიორგი განუწყვეტლივ მოყვება პონტოელი ბერძნების შესახებ, რომელთა რიცხვსა საბერძნეთში მილიონ-ნახევარს გადაჭარბა.

პირველი მსოფლიო ომის დროს საბერძნეთი და თურქეთი ერთმანეთს ეომებოდნენ. დაზავების შემდეგ მორიგდნენ, რომ გაცვლიდნენ მოსახლეობას. ბერძნები თურქეთიდან, მათ შორის პონტოელები, აიყარნენ და საბერძნეთში გადმოსახლდნენ, თურქები კი საბერძნეთიდან — თურქეთში. აიყარეთა ბერძნების სოფელი თურქეთში და საბერძნეთში თურქების ნასოფლარზე დასახლდა ოდა, თურქები კი საბერძნეთიდან — ბერძნეთში. ბერძნების ნასოფლარზე: აქ არ ყოფილა ლაპარაკი ქრისტიანსა და მუსლიმზე. ლაპარაკი იყო თურქსა და ბერძენზე. მოსახლეობის გაცვლა ომის შემდეგ ორ სახელმწიფოს შორის არ იყო ახალი მოვლენა. რუსეთ-თურქეთის ომების შემდეგ, დაწყებული ეკატერინა II-კაინარჯას 1774 წლის ზავიდან, რუსეთი და თურქეთი მოსახლეობას ცვლიდნენ. ქრისტიანები მუსლიმეთის იმპერიიდან მოდიოდნენ და რუსეთში სახლდებოდნენ, უფრო სწორად, რუსეთის მიერ ომის შედეგად დაკავებულ ტერიტორიებზე. ამ ტერიტორიებზე მცხოვრები მაჰმადიანური მოსახლეობა კი საცხოვრებლად თურქეთში მიდიოდა. ასე ეკიდნენ ქართველი მაჰმადიანები რუსეთ-თურქეთის 1829 წლის ადრიანოპოლის და 1878 წლის სანსტეფანოს ზავების შემდგომ თურქეთში, ხოლო ქრისტიანი ბერძნები და სომხები გადმოსახლდნენ რუსეთის მიერ დაკავებულ ტერიტორიებზე საქართველოში.

მაგრამ პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ მოსახლეობის გაცვლა ხდებოდა უკვე არა რელიგიური, არამედ ეროვნული ნიშნის მიხედვით. თურქეთიდან საბერძნეთში ბერძნები მოდიან არა იმიტომ, რომ ისინი ქრისტიანები არიან, არამედ იმიტომ, რომ ისინი ბერძნები არიან და ბერძნებს შორის მაჰმადიანებიც, რომ ყოფილიყვნენ, ალბათ, ისინიც საბერძნეთში გადასახლდებოდნენ, ვინაიდან ისინი, უპირველეს ყოვლისა, იყვნენ არა მაჰმადიანები, არამედ ბერძნები. ასევე თურქები გადმოსახლდნენ საბერძნეთიდან თურქეთში, არა იმიტომ, რომ მაჰმადიანები იყვნენ, არამედ იმიტომ, რომ იყვნენ თურქები და, ამ შემთხვევაშიც, თურქებს შორის ქრისტიანებიც რომ ყოფილიყვნენ, გადასახლდებოდნენ ქრისტიანული ქვეყნიდან მაჰმადიანურში, მაგრამ თურქულ ეროვნულ სახელმწიფოში. თურქებიც და ბერძნებიც მდიდიდნენ ზედიდ საცხოვრებლად თავის ისტორიულ სამშობლოში. მაგრამ ეს ტერმინი „ისტორიული სამშობლო“ ალბათ ვერ ასახავს სრულად ბოლელის მინაარსს, უმჯობესია, თუ ვიტყვით „ეთნიური სამშობლო“. ბერძნებსაც და თურქებსაც სურდათ, რომ ეცხოვრათ თავის სამშობლოში, თავის ტერიტორიაზე, ჩვენ ხომ ეროვნებათა ეპოქაში ვცხოვრობთ.

გიორგი მიყვება და მიყვება საბერძნეთში გადმოსახლებული პონტოელების შესახებ: რომ მათი უმეტესი ნაწილი სიბერძნეთის მთავრობამ მაკედონიაში დაასახლა, ვინაიდან სწორედ მაკედონიაში იყო წინათ ყველაზე დიდი რაოდენობით თურქული მოსახლეობა და მაკედონიიდან თურქეთში წასული თურქების ნასოფლარებში ასახლება საბერძნეთის მთავრობა თურქეთიდან ჩამოსახლებულ პონტოელ ბერძნებს. ამ პერიოდში, პონტოელების გარდა საბერძნეთის მთავრობამ სხვა ბერძნებიც ჩამოსახლა. მაგრამ პონტოელები ცდილობდნენ, რომ კომპაქტურად დასახლებულიყვნენ, ერთმანეთი არ დაეკარგათ და ამ გზით შეენახათ თავისი პონტური ბერძნული ენა და ტრადიციები. სწორედ ამ „თავდაცვით“ ღონისძიებების შედეგად პონტოელებმა ახალ საცხოვრებელ ადგილს არა მარტო თავისი სოფლები, არამედ თითქმის მთელი რაიონები შექმნეს. ახლაც და წინათაც ბევრი პონტური სოფელი შეშოვიარე სპერქნეთში და ყველან მესამოდა პონტური, ყველას ვხედავდი ჩაქურას ტიპის ყაბალახან სამოსს და ყველან ლაპარაკობენ ბერძენ ენაზე. „ჩვენ ვცდილობენ, — მეუბნება გიორგი, — რაც შეიძლება დიდანს შევინარჩუნოთ ჩვენი ნეკეები და ტრადიციები, ჩვენი სიმღერები, თუმცა ეიცით, რომ პონტური კიდე შეგვიძლია შევინარჩუნოთ ორ ან სამ თაობაში, შემდეგ კი ჩვენი შთამომავლები აღარ ჩაიცვამენ არც ჩვენ ჩაქურას, როგორც მას თქვენ უწოდებთ და არავინ იცვამენს ბორკ

ს“. ალბათ, არასრულის დამავიწყდება ის ტონი, რომ ტყაოსანს“ ბერძნულად თარგმნას, ვინაიდან ეს პოემა დღეგანდამდე ბერძნულად გამოცემული არ არის. საერთოდ, ქართული ლიტერატურა ბერძნულად თითქმის არ არის თარგმნილი. ერთის სიტყვით, ეგეთი საქართველოს პროპაგანდისათვის გავაკეთოთ ყველაფერი, რისი გაკეთებაც კი შეგვიძლია.

მზე დასავლეთისკენ დადაიხარა. ოთახში ორპირმა ქარმა უფრო ძალუმად დაუბერა. აგრილდა. შუადღის შესვენება დამთავრდა. გიორგი წასასვლელად მოემზადა, ხელი ჩამომართვა, მაგრამ კარებთან უეცრად შეჩერდა. „თქვენ ალბად დაგაინტერესებთ, — მიბრუნდა მან, — სალონიკის მაზლოლადგ, მაკედონის მთებში არსებობს სოფელი გიორგიანი ანუ ჭართველები. მართალი გითხრათ, იქ არ ვყოფილვარ და ვერ ეტყვით, ვინ ცხოვრობს იმ სოფელში“.

დიდი და ვრცელია მაკედონია ეული. ის კოლეთის დაბლობს მაგონებს, ერთი მხრით ზღვას მიბჯენილი, სამი მხრიდან მთებით გარშემორტყმული, ლარივით სწორი გზებით გარდიგარდმო დასერილი.

ღილით ადრე, სანამ ზღვისპირა ტენიანი ჰაეროს ძნელადსასუნთქი სიცხე ძალაში შევიდოდეს, სალონიკიდან გავდივართ. გეზს ჭერ დასავლეთისაკენ ვიღებთ, შემდეგ კი ჩრდილოეთისაკენ, მაკედონის მთებისაკენ. ბერძნების სასაზღვრო უნდა ითქვას, რომ შესანიშნავი გზები აქვთ. არა მარტო მაგისტრალური, არამედ სოფლისაც. საშუალოზომიანი, სოფლებში ძველი ხალხური არქიტექტურიდან არაფერი დარჩა. ყველგან თანამედროვე, მოდერნული სტილზე გაშენებული სოფლებია და ისეთივე სტილის სოფლის სახლები. ყველაფერს არქიტექტორის ხელი ატყვია: ნაირფერად შეღებილ კოტეჯებს ეტყობა, რომ აქ დიზაინერებს უმუშავიათ. გზის ორივე მხარეს ხელოვნური წვიმით მორწყული ბეხლის ბალები, ბოსტნები და პურის ყანებია. ავტომანქანის საჭესთან ხრისტოსი ზის. მისი წინაპრები მრავალი წლის წინათ საქართველოდან, სოფელ ციხისკვრიდან გადმოსახლებულან. ბავშვობაში ცოტა ქართული სცოდნია, ახლა კი მხლოდ „აბა, წადიდეთ!“ ახსოვს და საჭიროა თუ არა, სულ ამ სიტყვებს იმეორებს. ხრისტოსმა თვითონ გამოსთქვა სურვილი თავისი ავტომანქანით ბაკედონიის მთებში გადაკარგულ სოფელ გიორგიანში წაველვანეთ. ჭრქარობთ, გვინდა რომ სიცოცხლე ბავშვურად და მთების სიგრილეს შეეფაროთ თავი.

მთისქარია პატარა ქალაქ ვერიასთან დამთავრდა მაკედონიის დაბლობი და ლარივით სწორი გზა მთის გზის ხვეულებმა შეცვალა. მთებზე ტყეებია შეფენილი. ასე მისდევს ტყე მაღალ, მწვერვალებთან გადგებულ ფერცხალა ნისლშემოფეთ გორებს. სალონიკეს საკმაოდ გამოეცდათ. 100 კილომეტრზე მეტი გვიარეთ. ხრისტოსი ყოველ მოსახვევში ვეკითხება, კიდევ ორიოდე ნაბიჯი და სოფელ გიორგიანს დავინახავთო და მართლაც, ტყით და გორკებით შემორკალულ პატარა ვაკეზე გამოჩნდა იმერეულ ზეესზე, ერთმანეთისგან შორი-შორ ჩაფლმეული, თანამედროვე კოტეჯები დიდი მწვანე ეზოებით.

საბერძნეთის ყოფაში საქართველოსავით ევროპულთან ერთად ეზოებს ჩვენი ჯგუფის ბელეზანურ ბალებს ეძახიან. ეზოებიც ერთეულ ბალებს ჰგავს. ეზოებიც ერთეულ ბალებს ჰგავს, ოღონდ ეზოებში ბალებია. ეზოიერ ბალებ ეზოებ ეზოებ ეზო

ᲒᲐᲛᲝᲩᲔᲜᲘᲚᲘ დირიჟორს, საბჭოთა სადირიჟორო სკოლის შესანიშნავ წარმომადგენელს, სსრ კავშირის სახალხო არტისტს, ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის პრემიის ლაურეატს, პროფესორ ოდისეი დმიტრიევიჩს დაბადებიდან 80 წელი შეუსრულდა. ᲓᲐᲓᲔᲚᲘᲐᲜᲘ ᲗᲝᲜᲐᲛᲐᲕᲚᲝᲗᲐ ᲓᲘᲠᲘᲜᲚᲝᲕᲘᲐᲓ ᲐᲦᲜᲘᲨᲜᲐᲕᲡ ᲗᲘᲡ ᲘᲑᲘᲚᲔᲚᲘ ᲗᲐᲠᲘᲦᲡ. დღეს თბილისს ზ. ფალიაშვილის სახელობის ლენინის ორდენოსან ოპერისა და balეტის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში საიუბილეო საღამოზე შეიკრიბებიან მისი ნიჭის თაყვანისმცემლები, მოწაფეები, კოლეგები, რათა კიდევ ერთხელ გამოთქვან დიდი მაესტროს სიყვარული და პატივისცემა.

ᲛᲣᲡᲘᲙᲐ

ᲛᲘᲡᲘ ᲡᲘᲪᲝᲪᲮᲚᲝᲕᲐ

ᲒᲐᲛᲝᲕᲘᲧᲕᲔᲓᲘᲐᲜ, დიდ სიხარულსა და სიამოვნებას მანიჭებს ოდისეი დმიტრიევის შესახებ წერა. და არა მარტო იმიტომ, რომ იგი გამოჩენილი დირიჟორია, რომლის მოღვაწეობასთან მუსიკის მრავალი შესანიშნავი ფურცელია დაკავშირებული. ჩემთვის და მთელი ჩემი თაობისათვის ოდისეი დმიტრიევის სახელი განუყოფელია მუსიკალურ ხელოვნებასთან ზიარების დაუფიწყარ ხანასთან. როდესაც ჩვენ, ახალგაზრდები, ხარბად ვეწაფებოდით მუსიკის საოცნებო სამყაროს, მის ამოუცნობ იდუმალებას.

მეხსიერებაში სამუდამოდ არის ჩაბეჭდილი შთაგონებული ხელოვანის იერსახე, მისი ამაყი ინტიკური პროფილი, ხელების არწივისებრი შემართება, მაგიურ ზეგავლენას რომ ახდენდა ორკესტრზეც და მსმენელებზეც.

და აი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტს, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის პროფესორს ოდისეი აქილევსის ძე დიმიტრიდს 80 წელი შეუსრულდა (ძნელია იოსრულო!).

ო. დიმიტრიადი ბათუმის მკვიდრია, უმაღლესი მუსიკალური განათლება მან თბილისსა და ლენინგრადის კონსერვატორიებში მიიღო. სიინტერესოა, რომ თბილისში იგი სკრიპკოზიტორო განყოფილებაზე სწავლობდა და არაერთი ნაწარმოებიც შექმნა. ლენინგრადში გამეჩაერებისათვის კი (1933 წ.) მან სამხოლოდ მეიჯარი არჩევანი თავის ძირითად მოწოდებაზე. მისი მასწავლებლები აქ იყვნენ ცნობილი დირიჟორები ა. გაუკი და ი. მუსინი. 1937 წელს თბილისში დაბრუნების შემდეგ ო. დმიტრიადი მუშაობს დირიჟორად ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრში, ხოლო 1952-1965 წლებში მისი თაოსანი დირიჟორია. ნაყოფიერად ვითარდება დმიტრიადის მოღვაწეობა საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიურ ორკესტრში, რომელსაც იგი სათავეში ედგა 1947-1952 წლებში. 10 წლის მანძილზე (1965-1975 წ.) ბატონი ოდისეი სსრ კავშირის დიდ თეატრში მუშაობდა, ხოლო 1966 წლიდან იგი უთავსებს პედაგოგიურ მოღვაწეობას მოსკოვისა და თბილისის კონსერვატორიებში, სადაც სოალეირი სიმფონიური დირიჟორობის კლასს ხელმძღვანელობს.

ქართული სადირიჟორო ხელოვნების ფუძემდებლობის — ივანე ფალიაშვილისა და ტარგაკულოვ დაუპყრია უნიკალური ეკვანი მიქელაძის შემდგომ ეროვნული ო. დიმიტრიადი (მისი თაობის სხვა ცნობილი დირიჟორებთან ერთად) გვიელინება იმ შემოქმედად, რომელიც ასახიერებს მემკვიდრეობითს კავშირს ძველსა და ახალს შორის. ტრადიციების მფარველი, იგი თვითონ ქმნის ნაყოფიერ საშემსრულებლო ტრადიციებს, ფართო სარბიელზე გაჰყავს ქართველ დირიჟორთა ახალი თაობა. მისი აღზრდილია მრავალი თანამედროვე ქართველი დირიჟორი, მათ შორის თბილისის საოპერო თეატრისა და საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრის მთავარი დირიჟორი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი ჯ.კახიძე.

ძალზე ვრცელია ოდისეი დიმიტრიადის „საგასტროლო რუკა". იგი სადირიჟორო პულტთან უწილავთ მსოფლიოს მრავალ კვეყანაში. სისტემატურად გამოდის იგი თავისი წინაპრების საგმობლოში — საბერნეთში, სადაც მსმენელებს მსოფლიო მუსიკალური კლასიკის შედევრებთან ერთად აცნობს საბჭოთა და ქართული მუსიკის საუკეთესო ნიმუშებს.

ო. დმიტრიადი რომანტიკული ყაიდის დირიჟორია, მჩქეფრე ტემპერამენტითა და არტისტული ოქმბიგელობით დაჯილდოებული ხელოვანი. მისი სიმფონიური რეპერტუარი მდიდარი და მრავალფეროვანია, რომელიც ცენტრალური ადგილი უჭირავს ბეთჰოვენის სიმფონიებს (დასაბამსოერგბელი იყო მის მიერ 1950 წელს გამართული საიუბილეო ციკლი ბეთჰოვენის ყველა სიმფონიისა), ბერლიოზის, ვაგნერის, ჩაიკოვსკის (იგი დიდი რუსი კომპოზიტორის V, VI სიმფონიების ერთ-ერთი საუკეთესო ინტერპრეტატორია) და სხვათა ნაწარმოებებს.

მაღალი „მაგნეტული სინჯსაა" მისი ნაპოვნები თბილისის საოპერო თეატრში და სსრ კავშირის დიდ თეატრში. მათგან აღსანიშნავია „აბესალომ და ეთერი", „ქარმენი", „აიდა", „ორლეანელი ქალწული", „ეკვეანი ონეგინი", „ბაზეკი", „სოფლის პატიოსნება", სემონ კოტო" ყველაფრის ჩამოთვლა შეუძლებელიც კია.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ო. დმიტრიადის ღვაწლი ქართული მუსიკალური შემოქმედების პროპაგანდაში. ამ დარგში მისი დამსახურების გადაფასება შეუძლებელია. მისი მთელი რიგი პრემიერები სამუდამოდ დარჩა ქართული მუსიკალური ხელოვნების მატიანეში. ასეთები იყო მაგალითად, ა. ბალანჩივაძის პირველი სიმფონიის (1944), ა. მაჭავარიანის ბალეტ „ოტელოს" (1957), ო. თაქთაქიშვილის ოპერა „ვინდიას" დაუვიწყარი პრემიერები. იგი იყო შ. მშველიძის ოპერის „დიდოსტატის მარჯვენის", ა. ბალანჩივაძის ოთხივე სიმფონიის, ა. მაჭავარიანის, ო. თაქთაქიშვილის, დ. თორძაძის (ოპერა „ჩრდილოეთის პატარძალი"), ს. ცინცაძის (ოპერა „გალდეგელი", მეორე სიმფონია), რ. ლაღიძისა და სხვათა ნაწარმოებების პირველი შემსრულებელი.

1960 წელს ქართული მუსიკალური ხელოვნების წინაშე დიდი დამსახურებისათვის ო. დმიტრიადს მიენიჭა ზაქარია ფალიაშვილის სახელმწიფო პრემია.

დღესაც ირიცხება „საბჭოლო ჰოსტეჯი". იგი გამოდის საოპერო თეატრებში და სიმფონიურ ესტრადაზე. მართავს საგასტროლო კონცერტებს, ეწევა პედაგოგიურ მოღვაწეობას თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში. ო. დმიტრიადის ჩინებულ არტისტულ ფორმაზე მეტყველებს ისიც, რომ დღეს, საიუბილო საღამოზე, თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში, საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრი მისი დირიჟორობით შეასრულებს ჩაიკოვსკის IV სიმფონიასა და ბეთჰოვენის III საფორტეპიანო კონცერტს. (სოლისტი — საქართველოს სსრ სახალხო არტისტი ელისო ვირსალაძე).

მაღლობა თქვენ, ბატონო ოდისეი, ყოველივე იმისათვის, რაც გაკეთეთ და აკეთებთ ამ ქვეყნიერებაზე ქართული მუსიკალური ხელოვნებისათვის, იდეოგრძელეთ მრავალჟამიერ!

ᲒᲣᲚᲑᲐᲗ ᲢᲝᲠᲐᲫᲔ.

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲒᲝᲒᲔᲯᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡ „ᲝᲥᲠᲝᲡ" ᲐᲙᲝᲠᲓᲘ

SEOUL 1988

◆ ᲛᲔᲓᲐᲚᲘ, ᲠᲝᲛᲔᲚᲘᲡᲐᲪ ᲐᲡᲔ ᲕᲔᲚᲝᲜᲓᲘᲗ ◆ ᲤᲘᲖᲘᲙᲣᲠᲘ: 82 ᲬᲚᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ — ᲝᲚᲘᲛᲠᲘᲐᲓᲘᲡ ᲙᲕᲐᲠᲪᲮᲚᲔᲑᲘᲡᲯᲘ ◆ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲔᲚᲐ ᲙᲔᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘ ◆ ᲛᲫᲚᲝᲛᲡᲐᲜᲗᲐ ᲨᲔᲯᲘᲑᲠᲔᲑᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲚᲐᲣᲠᲔᲐᲢᲔᲑᲘ ◆ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲮᲔᲚᲑᲣᲠᲗᲔᲚᲗᲐ ᲓᲘᲓᲘ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲐ ◆ ᲨᲕᲔᲪᲘ ᲒᲠᲐᲪᲘ ᲙᲕᲚᲐᲕ ᲣᲫᲚᲘᲔᲠᲔᲡᲘᲐ ◆ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲝᲚᲘᲛᲠᲘᲐᲓᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲗᲐ ᲓᲘᲓᲘ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲐ.

ᲩᲕᲔᲜᲘ ტელეტაიპების ᲓᲐᲚᲝᲛᲘᲗᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ შემოვიდა ოთახში. ᲐᲮᲐ, ᲐᲛᲐᲠᲘ მიხვედრა უნდოდა — სახიბრული ცნობა ეკარი ხელში. ერთი ფურცელი ᲭᲐᲓᲐᲓᲓᲐ, რომელშიც ᲗᲣᲚ ᲡᲐᲛᲘ ᲒᲕᲐᲠᲘ ᲘᲧᲝ ᲛᲝᲜᲘᲨᲕᲣᲚᲘ: „ᲝᲚᲘᲛᲠᲘᲐᲓᲐ. თავიუფალი ᲠᲘᲜᲓᲘᲐᲓᲐ. 180 ᲙᲒ. 1. დავით გობეჯიშვილი (სხრკ, თბილისი), 2. ᲑᲝᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲘᲡ (ᲐᲨᲨ), 3. ᲐᲜᲓᲠᲔᲐᲡ ᲨᲘᲝᲜᲓᲔᲠᲘᲐ (ᲒᲓᲠ). ᲡᲐᲭᲘᲠᲝ, თქმა არ უნდა, ოპერატიულად მუშაობს, მაგრამ ამჯერად უფრო სწრაფი გამოგვა სატელეფონო კავშირი. სულს უკვე ველაპარაკეთ და გობეჯიშვილის გამარჯვების ამბავი კარგა ხანია გასცდა რედაქციის კედლებს.

დავით გობეჯიშვილი ოლიმპიური ჩემპიონია!

თავისუფალ ᲠᲘᲜᲓᲘᲐᲝᲑᲐᲨᲘ ყველაზე პრესტიჟული ოქროს მედალი საქართველოში მოიმგზავრება. ნინო სალუქვაძის „ოქროს" სტარტი დავით გობეჯიშვილმა „ოქროს" ფინიშით დააგვირგვინა.

ძნელი, ძალზე ძნელი იყო ოლიმპიური მწვერვალის გზა. ეს გზა ონის რაიონის სოფელ ხუროთიდან იწყება. ამ სოფელში, ფალავნებით განთქმულ კუთხეში დიბადა დავით გობეჯიშვილი. ფუმცა, ყმაწვილობისას ფალავნობაზე არც უფიქრია. მაღალი, ტანწერწეტა ბიჭი იყო და არავის ეგონა, რომ მოეფიდავე დადგებოდა. ალექსანდრე მასიურიძემ გადაპალა, ონის სპორტსკოლის მწვრთნელმა. „მაშინ კარგად ვერც გავიგე, რა უნდოდა ამ კაცს, რისთვის მეპატიჟებოდა დარბაზში. პირველივე ვარჯიშის შემდეგ გამომიცხადა— დღე არ გაიცდინო, თორემ მე და შენ ვერ მოვრიგდებითო". სკოლა რომ დამთავრა, ქუთაისის სამშენებლო ტექნიკუმში სწავლობდა. იქ უკვე მურად დოტტურაშვილთან განაგრძო ვარჯიში... თბილისში ბურაშ სოფოიაძეს გადმოიყვანა. გუროამ მაშინ საქართველოს ნაკრების უფროსი მწვრთნელი იყო და გობეჯიშვილის ჭიდაობა ბრეგოლად ყურადღება, საქართველოს ჩემპიონატზე ნახა. აქედან იწყება დავით გობეჯიშვილის აღმასვლა დიდ სპორტში. აქამდე მის სპორტულ ბიოგრაფიაში ყველაზე მნიშვნელოვანი 1985 წელი იყო. ამ წელს დავითმა ფეტორი მოახდინა: ზედიზედ მოიგო საბჭოთა კავშირის, ევროპისა და მსოფლიო ჩემპიონატები. სამი ოქროს მედალი ერთ სეზონში! ამერიკელი ბრუს ბეიმგარტნერისა და გობეჯიშვილის „ნაცნობობა" უფრო ადრე, ერევანში, საბჭოთა კავშირისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მოჭიდავეთა სამატრ შეჯვარებზე შედგა: ჩვენმა ფალავანმა პირველი მარცხი აგება ლოს-ანჟელესის ოლიმპიადის ჩემპიონს. მას შემდეგ ამ მოჭიდავეთა გზები კიდევ არაერთხელ შეყრილა. ხან გობეჯიშვილი იმარჯვებდა, ხან — მისი მეტოქე. ბაუმგარტნერს აქამდე არ დაუთმია ლიდერობა აშშ-ს ნაკრებში, გობეჯიშვილის სპორტული კარიერა კი სულ სხვაგვარად წარიმართა. სპორტსმენი, რომელსაც სპეციალისტები საპოდო ხალიჩაზე მრავალწლიან „ბატონობას" უწინასწარმეტყველებდნენ... თამამგარე მდგომარეობაში აღმოჩნდა, ქვეყნის ნაკრებში კი ადგილი დაიკავა ტიმურ ტალაქაძემ. ასლან ხადარცევმა. ჭიდაობაში ჩახეულმა გულშემატკივრებმა კარგად იცან ამ ორი ფალავნის მეტოქეობის ამბავი. ეს მეტოქეობა ლამის ოლიმპიადის დაწყებამდე გაგრძელდა. გობეჯიშვილ-ხადარცევს შორის გამართული საკონტროლო შეხვედრა ჩვენი მოჭიდავის გამარჯვებით დამთავრდა და ოლიმპიადის საგზურიც მან მიიღო.

...არაავის ეპარებოდა ეჭვი, რომ ეს იყო ბოლო ორთაბრძოლა თავისუფალი სტილის ᲠᲘᲜᲓᲘᲐᲝᲑᲐᲨᲘ ოლიმპიურ ტურნირზე. გუშინ კიდევ სამ წონაზე კატეგორიაში გამოვლინდნენ ჩემპიონები. 57 კგ წონაში გიმარჯვა კიეველმა სპორტის დამსახურებულმა ოსტატმა სერგი ბელოგლაზოვმა. ვეიცლისა და ბრინჯაოს მედლები მიიღეს ირანელმა ასკარ მოპამადიანმა და სამხრეთკორეელმა ნო კიუნ სუნმა. პირველ ᲙᲕᲘᲡᲨᲔᲣᲚᲘ წონაში უძლიერესი იყო ტაჯიკეტელი არსენ ფაძაევი. მან ფინალში მასპინძელთა გუნდის ᲧᲕᲐᲠᲝ ᲰᲐᲯ ᲘᲐᲜ სუნი დაამარცხა. მესამე ადგილზე ამერიკელი კიტ კარი გავიდა. 82 კგ წონაში ოქროს მედალ კორეელი ბაკ ხენ მანი დაეუფლა — სპორტსმენი, რომელსაც აქამდე არაფერი გამოუჩენია თავი. მომდევნო საბრძოლო ადგილები ნემი ქენჩაღლმა (თურქეთი) და იოზეფ ლუგანმ (ჩეხოსლოვაკია) დაიკავეს. მეოთხე იყო ეორონეკელი ალეკსანდრე ტამბოვცევი.

ᲒᲣᲨᲘᲜ საგანგებო ყურადღების ცენტრში, რა თქმა უნდა, სულ ოლიმპიური ტანდაფინი იყო. სწორედ აქ გაიმართა საბჭოთა კავშირისა და ბრაზილიის ნაკრები. გუნდების ფინალური შეხვედრა ფეხბურთში. ბილეთები მატჩადე კარგა ხნით ადრე გაყიდა — 100-ათასიან ტრიბუნაზე (ადილი არ დარჩენილა. ოლიმპიური საფეხბურთო ტურნირის ფინალში მონაწილეობა თავისთავად დიდი წარმატებაა, მაგრამ, ცხადია, ორივე გუნდი თავგამოდებით იბრძოდა, რათა კიდევ ერთი, გადამწყვეტი ნაბიჯი გადადგა მთავარ მიზნამდე — ᲥᲐᲠᲗᲚᲘᲡᲬᲘᲚᲘᲡ ᲣᲛᲐᲦᲚᲔᲡᲘ ᲯᲘᲚᲓᲝᲗᲘᲡᲐᲙᲔᲜ.

შეხვედრის პირველ ნახევარში ბრაზილიელებს საგრძნობი უპირატესობა ჰქონდათ, თუმცა, პირველი სახიფათო მომენტი სწორედ მათ კართან შეიქმნა: მიხაილიჩენკომ ხელსაყრელ სიტუაციაში ბურთი მიზანს ააცილა. ეს იყო ალ. ბრაზილიელებმა შეტევაში დიდი ძალები ჩართეს და ძირითადად მეტოქის საკარიმო მოედანთან ტრიალებდნენ. მათი ერთ-ერთი შეტევა გოლით დაადგინა რამაროთმ — 1:0. ასე დამთავრდა პირველი ტაიმი, შესვენების შემდეგ კი ბრძოლის სურათი საგრძნობლად შეიცვალა. როგორც ჩანს, ბრაზილიელებმა მთავარ ამოცანად ანგარიშის შენარჩუნება დაისახეს, მაგრამ ფეხბურთში ასეთი ტაქტიკა იშვიათად ამარცხებს. მდგომარეობა მაღე გათანაბრდა. მიხაილიჩენკოსთან ერთში თამაშისათვის ფრანგი მსაჯის ჟერარ ბილეს მიერ დანიშნული პენალტი ზუსტად დარტყა. დობროვოლსკიმ — 1:1. ამის შემდეგ თამაშის ტემპი საგრძნობლად შენელდა, იმატა ეჭვიანობამ. ისეთი პირი უჩანდა, რომ საკმე დამატებით ტაიმებამდე მივიდოდა. ასეც მოხდა, გუნდებმა ეოტა შეისვენეს და ბრძოლა ახალი ძალით გაგრძდა. ამ დროს გადამწყვეტი ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲑᲐ ფიზიკურ მომზადებას ენიჭებოდა. მეტი ძალები საბჭოთა ფეხბურთელებს აღმოაჩნდათ. გოლი, რომელმაც გადაწყვიტა შეხვედრის ბედი, ორსვლიანი კომბინაციის შედეგად მიღებული ტანდინელი ალეკსანდრე ტამბოვცევის ხელიდან ბადეში ᲒᲐᲓᲐᲤᲠᲘᲜᲓᲐ. ᲛᲐᲡᲚᲔᲑᲚᲘᲡ ᲑᲐᲠᲘᲡᲐᲜ ᲒᲐᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲑᲣᲚᲘ ᲒᲣᲜᲓᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲒᲔᲜᲚᲝᲑᲐᲨᲘ ᲤᲘᲜᲐᲚᲘ. (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲔᲕᲔᲜᲘ ᲙᲣᲜᲫᲣᲪᲘᲐᲜᲘ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲘᲒᲝᲠ ᲓᲝᲑᲠᲝᲕᲝᲚᲡᲙᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲕᲚᲐᲓᲘᲛᲘᲠ ᲚᲘᲝᲜᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲓᲜᲔᲠᲝᲞᲔᲢᲠᲝᲕᲡᲙᲘᲡ „ᲓᲜᲔᲠᲝᲞᲔᲢᲠᲘ"), ᲔᲕᲒᲔᲜᲘ ᲘᲐᲠᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲐᲚᲛᲐ-ᲐᲗᲝᲡ „ᲙᲐᲠᲘᲐᲢᲘ"), ᲕᲚᲐᲓᲘᲛᲘᲠ ᲢᲐᲢᲐᲠᲩᲣᲚᲘᲜ (ᲪᲡᲙᲐ), ᲐᲚᲔᲥᲡᲘ ᲛᲘᲰᲐᲘᲚᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲙᲘᲔᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲘᲒᲝᲠ ᲚᲝᲡᲝᲕᲘ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲡᲔᲠᲒᲔᲘ ᲒᲝᲠᲑᲩᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲚᲝᲙᲝᲛᲝᲢᲘᲕᲘ"), ᲐᲠᲛᲘᲜᲘᲡ ᲜᲐᲠᲑᲘᲜᲯᲘᲡᲐᲜᲘ (ᲕᲘᲚᲜᲘᲣᲡᲘᲡ „ᲣᲚᲐᲜᲓᲘᲠᲘᲜᲘᲡ"). ᲚᲝᲒᲝᲜᲓᲐ ᲓᲐ ᲜᲐᲠᲑᲘᲜᲯᲘᲡᲐᲜᲘ ᲨᲔᲪᲘᲚᲔᲡᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲔᲚᲐ ᲙᲔᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲚᲝᲠᲜᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲢᲝᲠᲞᲔᲓᲝ").

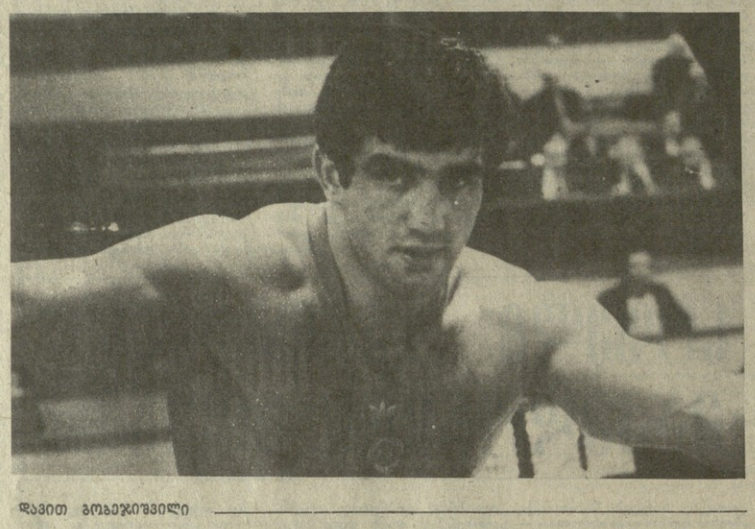

ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲒᲝᲒᲔᲯᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

ᲛᲫᲚᲝᲛᲡᲐᲜᲗᲐ ᲝᲚᲘᲛᲠᲘᲐᲓᲘᲡ ᲤᲘᲜᲐᲚᲘ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲒᲝᲚᲐ ᲙᲘᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲔᲓᲣᲐᲠᲓᲘ ᲨᲕᲔᲪᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲚᲝᲙᲝᲛᲝᲢᲘᲕᲘ"), ᲐᲠᲛᲘᲜᲘᲡ ᲜᲐᲠᲑᲘᲜᲯᲘᲡᲐᲜᲘ (ᲕᲘᲚᲜᲘᲣᲡᲘᲡ „ᲣᲚᲐᲜᲓᲘᲠᲘᲜᲘᲡ"). ᲚᲝᲒᲝᲜᲓᲐ ᲓᲐ ᲜᲐᲠᲑᲘᲜᲯᲘᲡᲐᲜᲘ ᲨᲔᲪᲘᲚᲔᲡᲘᲡ ᲛᲝᲜᲐᲬᲘᲚᲔᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲐᲠᲘᲡ ᲒᲔᲚᲐ ᲙᲔᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲔᲓᲣᲐᲠᲓᲘ ᲨᲕᲔᲪᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ") — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲒᲔᲚᲐ ᲙᲘᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘ (ᲤᲔᲮᲑᲣᲠᲗᲘᲡ) — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲚᲔᲠᲘ ᲮᲐᲑᲔᲚᲘᲐᲜᲘ (ᲗᲐᲕᲘᲣᲤᲚᲘᲐᲜᲘ ᲙᲘᲜᲝᲡᲢᲣᲓᲘᲝᲡ) — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲚᲝᲠᲜᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ"), ᲔᲓᲣᲐᲠᲓᲘ ᲨᲕᲔᲪᲝᲕᲘᲩᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲚᲝᲙᲝᲛᲝᲢᲘᲕᲘ") — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲐᲠᲛᲘᲜᲘᲡ ᲜᲐᲠᲑᲘᲜᲯᲘᲡᲐᲜᲘ (ᲕᲘᲚᲜᲘᲣᲡᲘᲡ „ᲣᲚᲐᲜᲓᲘᲠᲘᲜᲘᲡ") — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲚᲝᲠᲜᲘᲡ (ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ „ᲓᲘᲜᲐᲛᲝ") — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲒᲔᲚᲐ ᲙᲘᲢᲐᲨᲕᲘᲚᲘ (ᲤᲔᲮᲑᲣᲠᲗᲘᲡ) — „ᲝᲥᲠᲝ"; ᲚᲔᲠᲘ ᲮᲐᲑᲔᲚᲘᲐᲜᲘ (ᲗᲐᲕᲘᲣᲤᲚᲘᲐᲜᲘ ᲙᲘᲜᲝᲡᲢᲣᲓᲘᲝᲡ)